

Євроінтеграція України в ЄС: політичні, економічні та соціальні аспекти

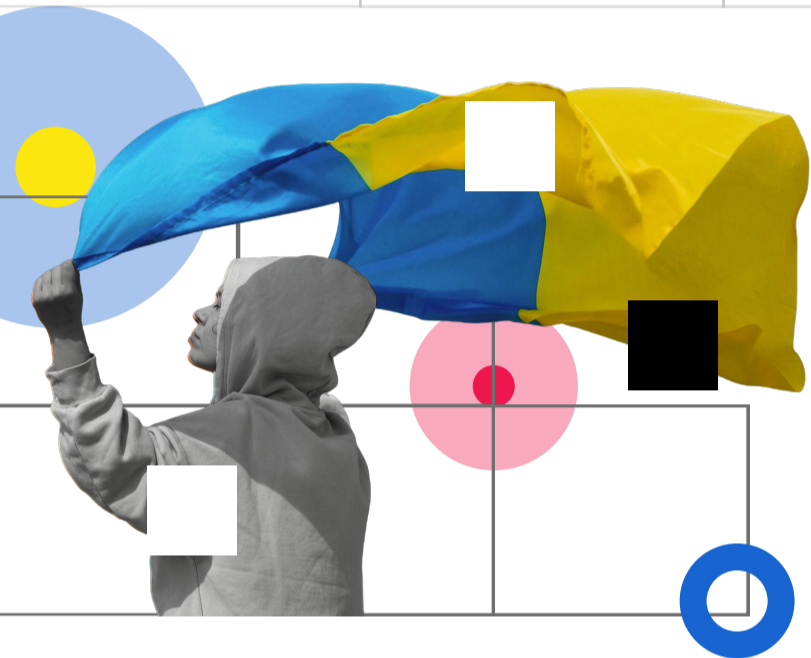

Євроінтеграція України є складним і багатогранним процесом, що охоплює політичні, економічні та соціальні аспекти, кожен з яких має свої виклики та перспективи.

- **Політична інтеграція України в ЄС** передбачає приведення національного законодавства у відповідність до європейських стандартів, що включає реформування судової системи, боротьбу з корупцією, а також забезпечення прав людини та верховенства права. Україна вже зробила значні кроки в цьому напрямку, зокрема підписавши Угоду про асоціацію з ЄС та імплементувавши деякі ключові реформ, проте все ще залишається чимало викликів.
- **Економічна інтеграція з ЄС** відкриває для України нові можливості, зокрема доступ до європейського ринку, залучення іноземних інвестицій, а також підтримку з боку європейських фінансових інституцій. Однак, для цього необхідно провести масштабні економічні реформи, включаючи лібералізацію ринків, модернізацію інфраструктури та підвищення конкурентоспроможності української продукції. Важливим викликом залишається питання адаптації української економіки до високих стандартів ЄС, що вимагає значних зусиль та ресурсів.
- **Соціальна складова євроінтеграції** пов'язана з підвищенням стандартів життя, соціальним захистом та розвитком громадянського суспільства. Європейська інтеграція сприяє зростанню рівня освіти, охорони здоров'я, а також прав і свобод громадян. Водночас, існує необхідність у подоланні соціальних розбіжностей між різними регіонами України.

Євроінтеграція України є стратегічною метою, яка вимагає систематичних зусиль на всіх рівнях. **Успішна інтеграція принесе Україні політичну стабільність, економічне зростання та покращення якості життя населення.** Однак, для досягнення цих цілей необхідно подолати чимало викликів, що потребує активної співпраці між Україною та ЄС.

Економічні реформи та інтеграція

Україна розпочала процес масштабних економічних реформ після **Революції Гідності у 2014 році**, що стало важливим кроком у напрямку євроінтеграції. Одним з ключових напрямків реформ було зміцнення макроекономічної стабільності та приведення регуляторного середовища у відповідність до стандартів ЄС.

Наприклад, реформа енергетичного сектора, яка включала лібералізацію ринку газу та електроенергії, була необхідною умовою для наближення до енергетичних стандартів ЄС. Завдяки цим заходам Україна змогла інтегрувати свою енергосистему з європейською **ENTSO-E¹**, що **підвищило рівень енергетичної безпеки та сприяло конкуренції на ринку**.

Інший важливий напрямок – реформа державних закупівель. **Впровадження системи ProZorro² значно підвищило прозорість та конкурентність у сфері закупівель**, що є одним з базових вимог ЄС для інтеграції у спільний ринок. Ця система дозволила зекономити мільярди гривень і стала взірцем для інших країн.

Однак, незважаючи на досягнуті успіхи, залишається низка викликів. Корупція, слабкість судової системи та недостатня реформа державного управління залишаються суттєвими перешкодами на шляху до повної відповідності стандартам ЄС. З огляду на це, подальша підтримка з боку ЄС у вигляді експертної допомоги та фінансової підтримки має вирішальне значення.

Інтеграція до єдиного ринку ЄС відкриває для України значні економічні перспективи, такі як доступ до найбільшого в світі ринку з понад 450 мільйонами споживачів.³ Це створює **нові можливості для українських експортерів, особливо в аграрному секторі**, де українська продукція вже займає значне місце на європейських ринках.

450 МЛН
споживачів в ЄС

Однак, інтеграція також ставить перед Україною виклики. Зокрема, це стосується необхідності **адаптації національного виробництва до високих європейських стандартів якості та безпеки**. Це вимагає значних інвестицій у модернізацію виробничих потужностей, що є досить складним для малих та середніх підприємств. Крім того, зростає конкуренція з боку європейських компаній, які мають більше ресурсів та досвіду на ринку.

Ключовим завданням України є не лише слідувати європейським стандартам, але й активно використовувати всі доступні інструменти євроінтеграції для підтримки національної економіки. Це включає залучення інвестицій, розвиток інфраструктури та технологічне оновлення.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС⁴, підписана в 2014 році, **стала визначальним кроком на шляху до євроінтеграції**.

Важливою складовою угоди є створення Зони вільної торгівлі, яка надала Україні можливість інтегруватися в європейські ринки на більш вигідних умовах. Згідно з даними, вже у перші роки після впровадження Зони вільної торгівлі обсяг торгівлі між Україною та ЄС значно зріс. **Частка ЄС у зовнішній торгівлі України становить близько 40%**. Це свідчить

про успішність угоди в контексті економічної інтеграції. між Україною та ЄС значно зріс.

Частка ЄС у зовнішній торгівлі України становить близько 40%. Це свідчить про успішність угоди в контексті економічної інтеграції. Суттєво зросли експортні

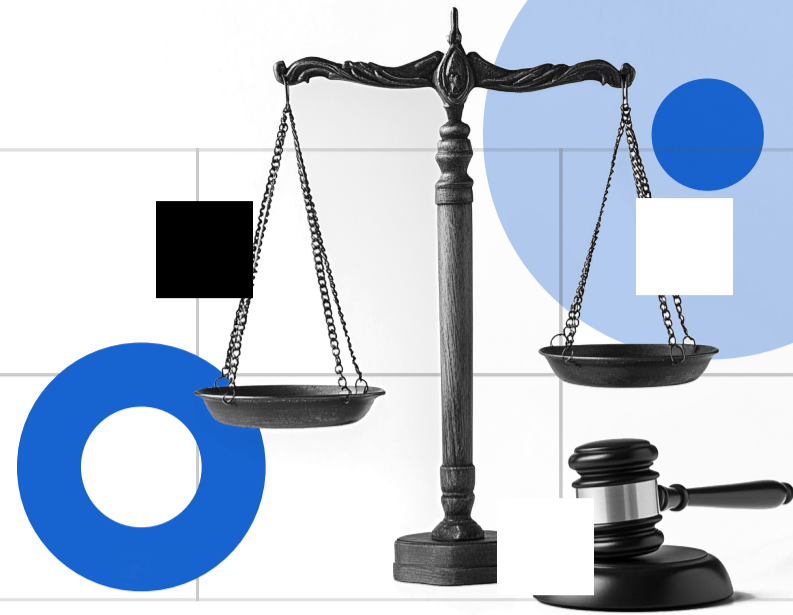
показники аграрного сектору, металургії, а також продукції легкої промисловості. Втім, повна реалізація потенціалу Зони вільної торгівлі вимагає додаткових зусиль з боку України. Це стосується

гармонізації технічних

стандартів, впровадження належної практики захисту інтелектуальної власності, а також посилення боротьби з корупцією. Важливо також враховувати можливість адаптації українського бізнесу до нових умов, що передбачає необхідність підвищення рівня інновацій та ефективності виробництва. Загалом, угода про асоціацію з ЄС вже дала значний імпульс українській економіці, але подальша інтеграція вимагає не менш рішучих кроків з боку уряду та бізнесу.

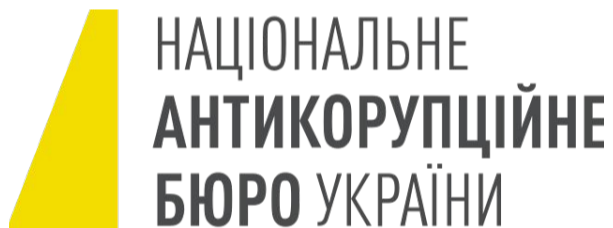

Політичні та правові аспекти

Після Революції Гідності у 2014 році Україна розпочала **серйозні реформи у сфері верховенства права, боротьби з корупцією та адміністративного управління**, що стали основою її євроінтеграційних прагнень.

Важливим досягненням стало створення антикорупційних органів, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ)⁵ та Вищий антикорупційний суд (ВАКС).⁶

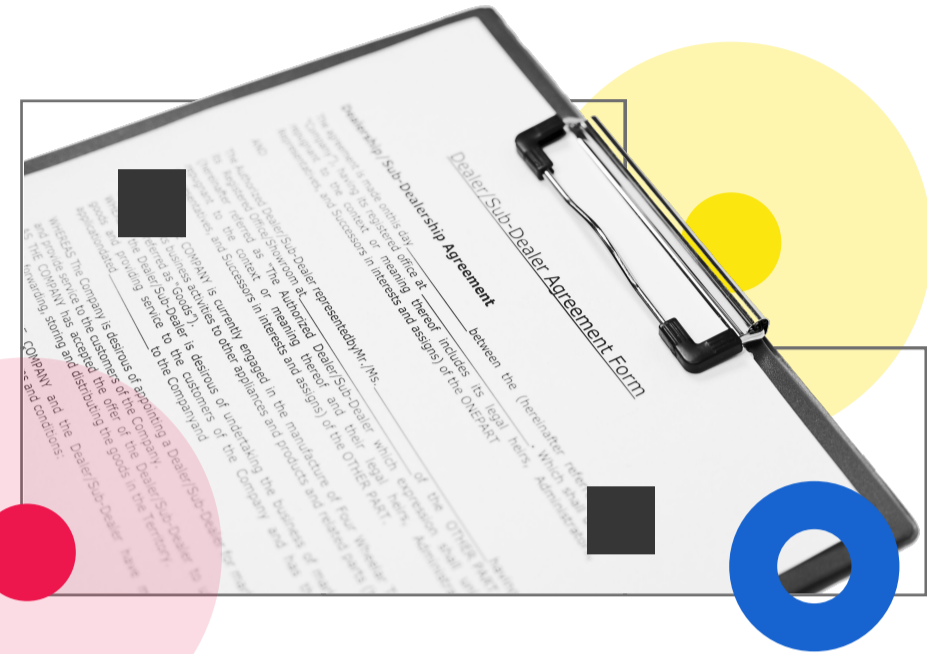

Ці інституції стали основою для розслідування та переслідування корупційних злочинів. Проте, попри деякі успіхи, судова система залишається недостатньо реформованою, і багато експертів наголошують на відсутності незалежності судів та політичного впливу на їх діяльність.

Антикорупційні реформи є центральними у процесі євроінтеграції України. Окрім створення спеціалізованих антикорупційних органів, було впроваджено систему електронного декларування для державних службовців,⁷ що має на меті забезпечити прозорість і підзвітність. Однак, попри ці кроки, рівень корупції в Україні залишається високим, і реальна ефективність антикорупційних заходів часто ставиться під сумнів як всередині країни, так і з боку міжнародних партнерів.

В рамках реформи державного управління були прийняті заходи для децентралізації,^{8 9} що надало більше повноважень місцевим органам влади. **Ця реформа була позитивно сприйнята як міжнародною спільнотою, так і українським суспільством,** оскільки вона дозволила більш ефективно використовувати місцеві ресурси і наблизити управлінські рішення до громадян. Однак, проблеми з недостатньою професійністю кадрів і слабким інституційним розвитком залишаються викликами для подальшого покращення адміністративного управління.

Процес імплементації європейських директив та стандартів в українське законодавство є надзвичайно важливим кроком на шляху до інтеграції України в ЄС.

З моменту підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році, Україна взяла на себе зобов'язання **адаптувати своє законодавство до права ЄС** (acquis communautaire) у різних сферах, включаючи економіку, торгівлю, екологію, енергетику та правосуддя.

Україна досягла значного прогресу у цій сфері, наприклад, у **впровадженні Директиви про захист персональних даних (GDPR)¹⁰ та енергетичних стандартів ЄС.¹¹** Проте, процес гармонізації законодавства йде повільно через ряд причин: складність української бюрократії, нестачу ресурсів та політичної волі, а також опір з боку деяких зацікавлених сторін, які бачать у цих змінах загрозу своїм інтересам.

Впровадження європейських стандартів вимагає не лише прийняття нових законів, але й їх належної імплементації, що передбачає зміну підходів до управління, контролю та правозастосування. Це часто вимагає значного часу та зусиль, особливо в умовах нестабільної політичної ситуації та війни.

Політична воля є ключовим фактором у просуванні реформ, необхідних для євроінтеграції України. Після 2014 року більшість політичних еліт демонструвала підтримку євроінтеграційного курсу, хоча рівень реальної відданості цьому процесу варіюється серед різних політичних сил.

Деякі політичні еліти, зокрема ті, хто мають тісні зв'язки з бізнесом або олігархічними структурами, часто демонструють **інерційний підхід до реформ,** зосереджуючись на захисті своїх інтересів. Проте, в умовах війни з росією та зростання суспільного тиску, підтримка євроінтеграції з боку еліт стає більш консолідованою.

Щодо населення, підтримка євроінтеграції залишається стабільно високою. За даними опитувань, **більшість українців бачать у ЄС гарантію безпеки, стабільності та економічного розвитку.** Водночас, частина населення залишається скептичною через побоювання щодо можливого зростання цін, конкуренції на ринку праці та втрати національної ідентичності.

Опитування показує, що Україна прагне зближення із Заходом.

77%

українців підтримали б приєднання до ЄС.

Так, зокрема, 26% опитаних вважають, що Україні для того, щоб стати членом Європейського Союзу, знадобиться менше 3 років, ще 32% вважають, що Україна зможе стати членом ЄС за 3-5 років. 15% опитаних вважають, що вступ до ЄС займе понад 10 років, а 3% – що Україна не вступить до Євросоюзу. Також 77% опитаних заявили, що голосували б за приєднання України до НАТО, якби референдум проводили сьогодні.¹²

Для подальшого просування євроінтеграції необхідно продовжувати зміцнювати громадську підтримку через інформаційні кампанії та залучення суспільства до процесів ухвалення рішень. Водночас, потрібно продовжувати роботу з політичними елітами, спрямовану на підвищення їхньої відповідальності та прозорості в реалізації реформ.

Соціально-культурні фактори

Євроінтеграція значно впливає на українську ідентичність, створюючи нові можливості для культурного обміну та взаємодії з європейськими країнами. Українська ідентичність, яка протягом століть формувалася під впливом різних культур і політичних режимів, сьогодні проходить через процеси переосмислення та модернізації в умовах інтеграції до європейського культурного простору.

Одним з важливих аспектів є вплив європейських цінностей, таких як демократія, права людини та верховенство права, на формування нової української ідентичності. Зростаюча популярність цих цінностей серед молоді та освічених верств населення сприяє зміцненню проєвропейських настроїв у суспільстві. Водночас, це породжує нові виклики, зокрема необхідність поєднання традиційних українських культурних цінностей із сучасними європейськими стандартами.

Культурний аспект євроінтеграції проявляється також у зростанні числа культурних проєктів, спільних заходів і програм обміну, що сприяють посиленню взаємодії між українськими та європейськими культурними інституціями. **Проте, існує ризик втрати деяких елементів національної культурної спадщини**, що може викликати занепокоєння серед частини населення.

Успішна євроінтеграція має базуватися на гармонійному поєднанні української національної ідентичності з європейськими цінностями, що передбачає збереження і розвиток національних культурних традицій поряд із впровадженням нових європейських стандартів.

Громадська думка в Україні щодо євроінтеграції є складною і багатогранною. Згідно з дослідженнями, найбільшу підтримку євроінтеграція має серед молоді, міського населення та жителів західних і центральних регіонів України. Для цих груп інтеграція з ЄС асоціюється з новими можливостями в освіті, працевлаштуванні та особистісному розвитку.

Натомість, серед старшого покоління, жителів сільських районів та східних регіонів, де історично домінували проросійські настрої, підтримка євроінтеграції є нижчою. Ці групи часто висловлюють побоювання щодо можливих економічних труднощів, зростання конкуренції на ринку праці

та культурних змін, **які можуть призвести до втрати традиційних цінностей.**¹³ З огляду на це, інформаційно-просвітницька робота, спрямована на роз'яснення переваг євроінтеграції та розвінчання міфів, має важливе значення для зміцнення підтримки євроінтеграційного курсу серед усіх верств населення.

Міграційні процеси мають значний вплив на соціальну структуру України. За оцінками, кількість українців, які виїжджають на роботу або навчання до Європи, стабільно збільшується.¹⁴ **Позитивний вплив міграції проявляється у вигляді збільшення грошових переказів**, які стали важливим джерелом доходів для багатьох українських родин та суттєво підтримують економіку країни. Крім того, українські мігранти, здобуваючи нові знання та досвід за кордоном, повертаються до України з новими ідеями та навичками, що сприяє модернізації економіки та суспільства. Однак, існують і **негативні наслідки, зокрема, демографічні зміни, зменшення робочої сили та «відтік мізків»**, що створює серйозні виклики для розвитку країни. Втрата кваліфікованих працівників у стратегічних галузях, таких як медицина та ІТ, може уповільнити розвиток цих секторів та посилити соціальні нерівності. Для мінімізації негативних наслідків міграції необхідно розробляти політики, спрямовані на стимулювання повернення мігрантів, створення сприятливих умов для їх реінтеграції та використання набутих за кордоном навичок для розвитку національної економіки.

Зовнішня політика та безпека

Євроінтеграція стала ключовим фактором у формуванні сучасної зовнішньої політики України. Вибір курсу на зближення з Європейським Союзом після 2014 року змінив геополітичний вектор країни, **суттєво вплинувши на її відносини з іншими країнами, особливо з росією.**

До 2014

До 2014 року Україна намагалася балансувати між ЄС та росією, **проте після Революції Гідності цей баланс був зруйнований.** Підписання Угоди про асоціацію з ЄС стало поворотним моментом, який визначив європейський шлях розвитку України і викликав агресивну реакцію з боку росії. Анексія Криму та військовий конфлікт на Донбасі стали прямими наслідками цього вибору.

Після 2014

Росія сприйняла євроінтеграційні прагнення України як загрозу своїм стратегічним інтересам, що призвело до різкого погіршення двосторонніх відносин і перетворення їх на конфронтаційні. Україна ж, у відповідь на агресію, почала активно інтегруватися в європейські та євроатлантичні структури, зміцнюючи свої зв'язки з ЄС, США та НАТО.

Європейський Союз став важливим партнером України у протидії російській агресії, надаючи політичну, економічну та санкційну підтримку. Водночас, євроінтеграція допомогла Україні посилити свою незалежність у зовнішній політиці, зменшивши залежність від росії в економічній та енергетичній сферах.

Співпраця у сфері безпеки та оборони між Україною та ЄС набула нового значення після початку військової агресії росії. Європейський Союз, традиційно зосереджений на дипломатичних методах, почав приділяти більше уваги питанням безпеки у Східній Європі, включаючи Україну.

У 2014 році ЄС започаткував Консультативну місію Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки України (EUAM Ukraine),¹⁵ метою якої є підтримка реформ у сфері безпеки, правоохоронних органів та правосуддя. Ця місія стала важливим інструментом для підвищення професіоналізму українських служб безпеки та забезпечення їх відповідності європейським стандартам.

Крім того, **Україна активно бере участь у програмах Європейського оборонного агентства (EDA)**^{16 17} та співпрацює з ЄС у рамках Спільної політики безпеки та оборони (CSDP).¹⁸ Хоча Україна поки що не є членом ЄС, ці форми співпраці дозволяють країні зміцнювати свою обороноздатність та інтегруватися у європейські безпекові структури.

Подальший розвиток співпраці в сфері безпеки та оборони між Україною та ЄС буде ключовим фактором для забезпечення стабільності та безпеки в регіоні, особливо в умовах війни та постійної загрози з боку росії.

Східне партнерство¹⁹ є однією з ключових ініціатив ЄС, спрямованих на зміцнення відносин з країнами Східної Європи, включаючи Україну. Україна є активним учасником цієї ініціативи, що дозволяє їй інтегруватися у різні європейські проєкти та отримувати підтримку у проведенні реформ. Східне партнерство забезпечує платформу для політичного діалогу, економічної співпраці та розвитку громадянського суспільства. Україна отримує доступ до фінансової допомоги, технічної підтримки та експертних знань, що сприяє впровадженню європейських стандартів у різних сферах, включаючи енергетику, транспорт, охорону навколишнього середовища та цифровізацію. Водночас, Україна активно просуває свої інтереси, прагнучи до поглиблення інтеграції з ЄС і відстоюючи свої позиції у відносинах з іншими учасниками ініціативи, такими як Грузія, Молдова, Вірменія та Азербайджан. Українська дипломатія прагне використовувати Східне партнерство як інструмент для наближення до членства в ЄС, підкреслюючи свій прогрес у реформах та відданість європейським цінностям.

Крім Східного партнерства, Україна також бере участь в інших ініціативах ЄС, таких як програма **«Європейський зелений курс»**^{20 21 22} та **«Цифровий єдиний ринок»**,²³ що відкриває додаткові можливості для інтеграції у європейський простір.

Інституційна підтримка та технічна допомога

Європейський Союз є одним із головних донорів технічної допомоги Україні, надаючи значні фінансові ресурси та експертну підтримку для впровадження реформ. З часу підписання Угоди про асоціацію у 2014 році, ЄС здійснив значні інвестиції у різні сектори української економіки та суспільства, спрямовані на підвищення інституційної спроможності, зміцнення верховенства права, боротьбу з корупцією та розвиток громадянського суспільства.

Технічна допомога з боку ЄС охоплює широкий спектр ініціатив, включаючи програми *Twinning*,²⁴ *TAIEX*²⁵ (Інструмент технічної допомоги та обміну інформацією), та бюджетну підтримку. Ці програми спрямовані на підвищення кваліфікації державних службовців, реформування правової системи, покращення адміністративного управління та імплементацію європейських стандартів.²⁶

За допомогою програм ЄС Україна досягла значного прогресу в ряді ключових секторів. Наприклад, реформа державного управління, підтримувана ЄС, призвела до створення нової системи державної служби, яка базується на принципах прозорості. Програми боротьби з корупцією, зокрема підтримка антикорупційних органів, таких як НАБУ та САП, також показали позитивні результати, хоча й з певними викликами. Незважаючи на успіхи, ефективність технічної допомоги іноді обмежується політичними та інституційними бар'єрами. Крім того, бюрократичні перешкоди та недостатня координація між українськими органами влади можуть уповільнювати впровадження реформ. У цьому контексті важливо відзначити, що технічна допомога ЄС є не просто фінансовою підтримкою, але й інструментом для впровадження європейських цінностей і стандартів в українську правову і адміністративну системи. Ефективність цієї допомоги багато в чому залежить від здатності українських інституцій адаптуватися до нових вимог і забезпечити стійкість результатів реформ.

Міжнародні організації та інституції ЄС відіграють ключову роль у процесі інтеграції України до європейського простору. З моменту підписання Угоди про асоціацію та створення зони вільної торгівлі, ЄС та його інституції стали основними партнерами України у реформуванні її економічної, політичної та правової систем.

 Європейська Комісія²⁷ є центральним органом, що координує надання технічної допомоги та підтримки Україні. Комісія працює у тісному контакті з урядом України, надаючи рекомендації, моніторинг та оцінку впровадження реформ. Її роль включає також забезпечення дотримання умов фінансової підтримки, що надається Україні, таких як бюджетна підтримка та макрофінансова допомога.

 Європейський Парламент²⁸ відіграє важливу роль у формуванні політичної підтримки для інтеграції України до ЄС. Парламент часто виступає за надання більшої підтримки Україні, зокрема у сфері безпеки та оборони, і забезпечує демократичний контроль за діяльністю інших інституцій ЄС щодо України.

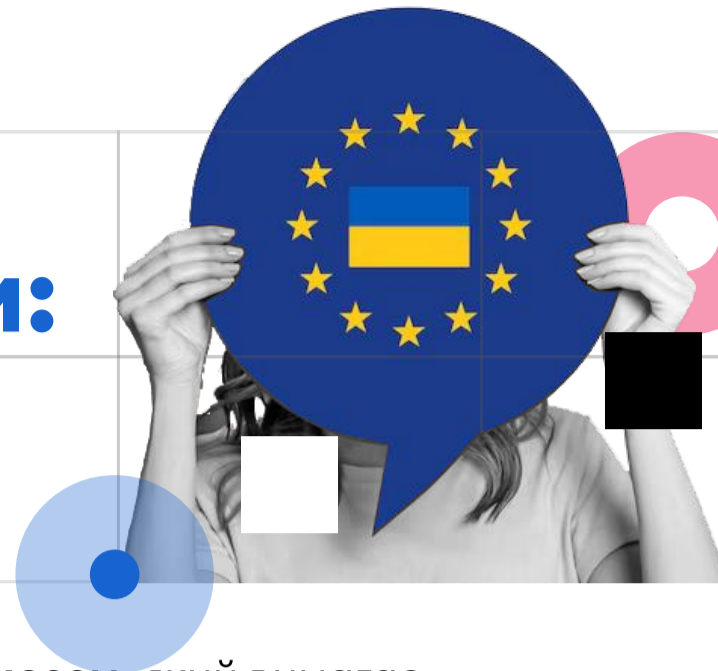
Європейський інвестиційний банк (ЄІБ)²⁹ та **Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР)**.³⁰ Ці фінансові інституції надають кредити та інвестиції для розвитку інфраструктури, енергетики, малого та середнього бізнесу в Україні. Їх роль є вирішальною для модернізації економіки та покращення інфраструктури, що є необхідними умовами для інтеграції до єдиного європейського ринку.

 Міжнародний валютний фонд³¹ та **Світовий банк**.³² Ці організації також відіграють важливу роль у підтримці економічної стабільності України та наданні технічної допомоги для проведення структурних реформ. Вони надають кредити та технічну підтримку для стабілізації макроекономічної ситуації, що є необхідною передумовою для інтеграції з ЄС.

 ООН³³ та **ОБСЄ**.³⁴ Ці організації здійснюють моніторинг прав людини, сприяють політичному діалогу та підтримують гуманітарні ініціативи в Україні, особливо в контексті війни в країні.

Роль міжнародних організацій та інституцій ЄС є вирішальною для успіху євроінтеграційного процесу України. Вони не лише забезпечують фінансову та технічну допомогу, але й виступають як гаранті демократичних реформ та стабільності в країні. Для досягнення стійких результатів, необхідна тісніша координація між цими організаціями та українськими інституціями, а також посилення контролю за ефективністю використання наданих ресурсів.

Євроінтеграція України: виклики і перспективи

Євроінтеграція України є складним та багатограним процесом, який вимагає послідовних зусиль, політичної волі та підтримки з боку міжнародної спільноти. Водночас, цей процес відкриває перед Україною нові перспективи розвитку, забезпечуючи стабільність, процвітання та інтеграцію в європейську спільноту.

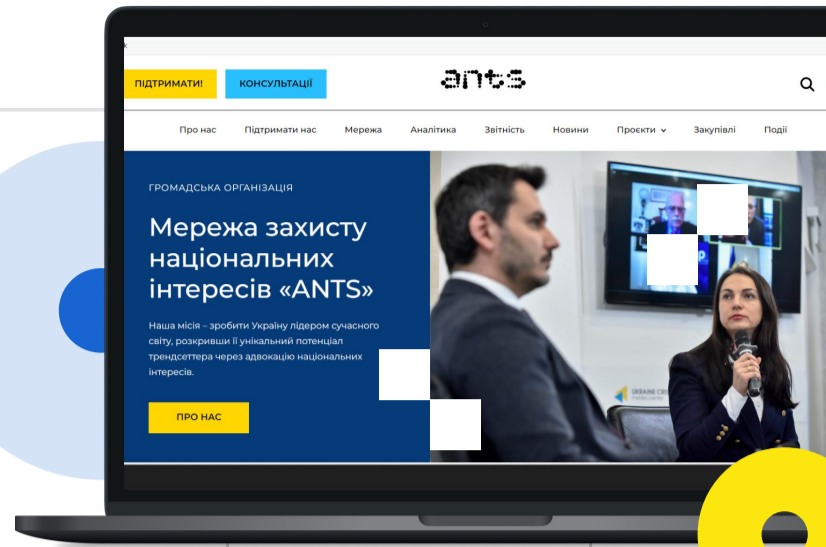
Рекомендації щодо євроінтеграції України в ЄС передбачають:

- ➔ **продовження та посилення реформ** (зміцнення верховенства права; боротьба з корупцією);
- ➔ **адаптація економічної політики** (імплементация європейських стандартів; підтримка малого та середнього бізнесу);
- ➔ **залучення громадськості** (просвітницькі кампанії; залучення громадських організацій до процесу реформ та контролю за їх виконанням);
- ➔ **розвиток міжнародного співробітництва** (співпраця у сфері безпеки; участь у регіональних ініціативах);
- ➔ **оптимізація використання технічної допомоги** (посилення координації між українськими інституціями та європейськими партнерами для ефективного використання технічної допомоги; моніторинг та оцінка ефективності технічної допомоги, що надається ЄС);
- ➔ **підтримка культурної інтеграції** (культурний обмін; збереження культурної ідентичності).

Євроінтеграція України є визначальним процесом, що вимагає комплексного підходу та системних зусиль у різних сферах, а надані рекомендації охоплюють ключові аспекти, які потребують уваги для досягнення максимальних результатів у євроінтеграційних зусиллях.

Таким чином, реалізація цих рекомендацій забезпечить комплексний підхід до євроінтеграції, сприятиме успішному впровадженню реформ та інтеграції України в європейський простір. **Вони допоможуть створити стабільне правове та економічне середовище**, підвищити підтримку з боку суспільства та зміцнити міжнародні позиції України. Це дозволить країні ефективно впоратися з існуючими викликами та скористатися можливостями, що відкриваються в процесі євроінтеграції, забезпечивши стійкий розвиток та зміцнення позицій України на європейській та міжнародній арені.

Використані джерела

- 1 [Європейська мережа системних операторів передачі електроенергії](#)
- 2 [Prozorro](#)
- 3 [Повернення до Європи: у Шотландії знову заговорили про незалежність та вступ до ЄС](#)
- 4 [Угода про асоціацію](#)
- 5 [Національне антикорупційне бюро України](#)
- 6 [Вищий антикорупційний суд України](#)
- 7 [Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування](#)
- 8 [Реформа децентралізації](#)
- 9 [Децентралізація в Україні](#)
- 10 [GDPR: захист персональних даних по-європейськи і чому це важливо?](#)
- 11 [Євросоюзівські стандарти енергоефективності: кроки до майбутнього](#)
- 12 [Переважна більшість українців продовжує підтримувати приєднання України до ЄС](#)
- 13 [Переважна більшість українців продовжує підтримувати приєднання України до ЄС](#)
- 14 [Українська діаспора та тимчасово переміщені особи за кордоном після повномасштабного вторгнення](#)
- 15 [EUAM Ukraine](#)
- 16 [European Defence Agency](#)
- 17 [Європейське оборонне агентство уклало низку контрактів на спільну закупівлю 155-мм боєприпасів для України](#)
- 18 [Зовнішня політика, безпека та оборона: ЄС має зосередитися на стратегічних альянсах](#)
- 19 [Східне партнерство](#)
- 20 [Європейський Зелений Курс](#)
- 21 [Зелена Угода](#)
- 22 [Європейський Зелений Курс](#)
- 23 [Економічні переваги від інтеграції в Єдиний цифровий ринок ЄС: названі реальні цифри](#)
- 24 [Twinning](#)
- 25 [Інформаційно-статистична довідка щодо використання та реалізації інструменту інституціональної розбудови TAIEX в Україні](#)
- 26 [TAIEX & TWINNING Highlights](#)
- 27 [Європейська комісія](#)
- 28 [Європейський Парламент](#)
- 29 [European Investment Bank](#)
- 30 [Європейський банк реконструкції та розвитку](#)
- 31 [Міжнародний валютний фонд](#)
- 32 [Світовий банк](#)
- 33 [Організація Об'єднаних Націй](#)
- 34 [Організація з безпеки і співробітництва в Європі](#)

Цей аналітичний матеріал був представлений Мережею захисту національних інтересів «АНТС» в рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні. Зміст цього аналітичного матеріалу є винятковою відповідальністю Pact та його партнерів і не обов'язково відображає погляди USAID або уряду США.